

Чињеница је да до данас водећи светски етнологзи, историчари, археолози и балканолози нису сагласни да ли је арбанашко племе домородачко становништво Балкана (потомци старих Илира), или је пак на Балканско полуострво дошло у раном средњем веку са Кавказа. Ипак, о то што је неспорна чињеница, то је да Албанци вековима живе на Балкану и да су самим тиме аутохтони становници овог поднебља.

До доласка Турака на ове просторе, Албанци су били сточарско племе које је живело у брдима изнад Јадранског мора и били су хришћанске вере. После великог хришћанског раскола који се догодио у 11. веку (1054. год.) и тзв. „велике шизме“, арбанашко племе на југу, у региону Скадра прихватило католичку веру, док на северу, у брдима доминантно преовладава православље.

Са доласком Турака на те просторе у 14. веку, отпочиње масовно исламизирање Арбанаса, које је настављено све до почетка 20. века и пада Отоманске империје. Као реликт петовековне исламизације имамо данас чињеницу да је преко 90% Албанаца на КиМ и више од 70% у Албанији исламске вероисповести.

Ипак, за све те векове живота на Балкану, Албанци никада нису имали своју државу – увек су живели у саставу неке од тадашњих империја, а најдуже у саставу Отоманске империје. Тек крајем 19. века, 1878. године, водећи представници Албанског народа оснивају *Призренску лигу* и први пут јавно, на међународној сцени, траже успостављање албанске државе на Балкану.

Подсећам, исте године (1878.) одржан је и Берлински конгрес на коме су међународно признате две нове балканске државе – Србија и Црна Гора. Што се, пак, формирања

албанске државе тиче, ситуација је била знатно тежа. Наиме, после два српска устанка, Срби су од Турака ослободили највећи део својих територија, што је за епилог и имало Берлински когрес и међународно признање Србије и Црне Горе.

Са друге стране, Албанци су и даље живели под турском влашћу, у саставу Отоманске империје, и то у четири вилајета – Скадарском, Битољском, Косовском (са седиштем у Скопљу) и Јањинском вилајету (у Грчкој). Тек Кумановском битком 1912. године, Срби су задали одлучујући и завршни ударац Турцима и дефинитивно их протерали са Балкана. Кумановском битком Срби су ослободили и Албанце од Турака и тиме им индиректно дали могућност да по први пут у историји створе своју државу, тј. да и у праксу преточе програм Призренске лиге.

Исте године (1912.) Албанци и званично са својим захтевом за формирањем властите државе излазе пред тадашње велике силе – Велику Британију, Француску, Русију, Немачку и Аустро-Угарску. Међу поменутиим силама и тада су постојала различита гледишта – дати Албанцима државу или не? Са једне стране, Русија је била одлучно против, тражећи да се албански етнички простор подели између Србије и Грчке и да та граница иде данашњом реком Валоном. Француска је била мање-више неутрална, али је, као српски савезник, ипак више нагињала руској опцији.

Са друге стране, најватренији заговорник стварања албанске државе у то време била је Аустро-Угарска, која је тиме хтела пошто-пото да спречи јачање руског утицаја на Балкану. Наиме, Србија је тада била најпоузданији савезник Русије на Балкану, а да би се то савезништво смањило, а утицај Русије што више ограничио, најефикаснији начин био је образовати једну државу непријатељску према Србији, а тиме и Русији. Аустро-Угарска залагања у то време су такође великодушно подржали вишевековни српски непријатељи Немачка и Велика Британија. Запањујућа је сличност и аналогија са актуелним тренутком, будући да нам сада те исте силе отимају Космет, док је Русија поново уз Србију.

Оно што такође пада у очи је данашњи став Француске. Наиме, Француска је била српски савезник и пријатељ. Смрћу председника Митерана изгледа да је и то пријатељство заувек сахрањено, а данашњи председник Француске је превасходно срамота француског народа, али и Европе. Ипак, те 1912. године, Русија и Француска нису могле спречити формирање албанске државе најмање из два разлога. Прво, биле су у мањини. Друго, албанска популација и у то време била је поприлично бројна на Балкану и преовладао је став да би њиховим инкорпорирањем у државни систем Србије и Грчке то било неодрживо са демографског аспекта – угрозила би се етничка

равнотежа поменутих држава.

То је за резултат имало одлуку великих сила да *1912. по први пут у историји признају албанцима право на државу* . Ту одлуку су и међународно-правно реализовале и озваничиле *Лондонским уговором* 1913. године, признавши Албанију у границама које су и данас међународно-правно признате. Годину дана касније избија Први светски рат, а непосредно по његовом завршетку 1. децембра 1918. године долази до формирања прве Југославије – краљевине СХС, у којој остаје да живи и један број Албанаца.

Краљевина СХС 1918-1941 била је подељена на бановине, а Космет је подељен између Србије и Црне Горе. Метохија је била у саставу Зетске бановине, којој је припала Пећка и Призренска област. Са друге стране, берлинској Србији, заправо Бановини Вардарској, су припале Косовска, Вардарска и Моравска област.

Са избијањем Другог светског рата 1941. год. „умире“ прва Југославија, да би вођство тадашњег комунистичког оружаног покрета 1943. год. образовало тзв. „авнојевске“ федералне границе. Од 1. септембра 1945, у саставу авнојевске Србије образована је *Аутономна Област Косово и Метохија* . Овим чином „запаћен“ је ембрион будуће (још једне) албанске државе, али овог пута на тлу Србије. Тадашња комунистичка клика 1963. године Аутономној области КиМ даје статус *Аутономне Покрајине Косово и Метохија* . Овим чином додатно је ојачан уставно-правни статус Космета, на штету Србије.

Међутим, Брозови сарадници нису се ни тиме задовољили. Уставом из 1974. године још више се јача уставно-правни положај КиМ , чиме ова покрајина практично постаје „држава у држави“ на територији СР Србије. То је уочљиво и по чињеници да се тада по први пут и званично из устава *уклања топоним Метохија* . Овим чином се настојало и на симболичан начин ставити до знања да Косово није Србија. Наравно, тадашњи српски комунисти су и на то пристали, јер су их интересовале само личне привилегије.

То тихо „пузајуће отимање“ Космета од Србије настављено је све до 1989. године и пада Берлинског зида, тј. урушавања комунизма. Тада у свим посткомунистичким државама долази до јачања националне свести и до етнизације државних територија. Тај талас

је захватио и Србију, чији тадашњи челници СКЈ своју партију убрзо реформишу и трансформишу у СПС, а на њено чело доводе Слободана Милошевића, смањујући аутономна овлаштења Косова из 1974. године. Космет се тако поново враћа у окриље уставно-правног суверенитета Србије. То албанске сепаратисте доводи до невиђеног беса, и они овог пута и отворено крећу ка стварању још једне албанске државе на Балкану. Припремају се терористичке активности, а убрзо и оружане побуне.

Албанци су свесни да су им међународне околности овог пута веома повољне, чак и знатно повољније него 1912, када су створили своју прву државу. То је период урушавања биполарне поделе света, нестанка Варшавског пакта, распада СССР-а... У односу на 1912, Русија је „на коленима“, економски девастирана, и сама суочена са унутрашњим сепаратизмом на Кавказу, што албански сепаратисти и те како добро знају. Француски председник Митеран је својевремено изјавио да „док је он жив, Срби неће бити бомбардовани“ – и то обећање је одржао до смрти. Његовом смрћу Србија у деведесетим губи још једног вековног пријатеља и савезника – Француску.

Значајну промену у односу на 1912. годину представља појава на међународној сцени једног новог моћног „играча“ – САД. Као и Француска, и САД су нам били у прошлости традиционални савезници и пријатељи, али овог пута вођени личним геополитичким интересима, отворено и бескомпромисно стају на страну сепаратиста.

Што се пак тиче Велике Британије и Немачке оне су, као и 1912. биле непријатељски настројене према Србији, тако да је њихова подршка албанским сепаратистима деведесетих година била очекивана. Заправо, кад год је Русија била слаба, именоване земље су користиле прилику да „забоду нож у леђа“ Србији, а тиме индиректно и Русији, будући да су (са правом) сматрали да су Срби највернији руски савезници на Балкану, односно, како смо често виђени, „мали Руси“.

Осокољени таквом подршком, албански сепаратисти у први мах изводе спорадичне терористичке акције, да би 1998. кренули у општу оружану побуну против Србије. Легитимним војно-полицијским снагама Србије није престало ништа друго него да пређу у контраофанзиву, а са цињем сламања оружане побуне.

Ту чињеницу НАТО пакт користи као повод да, супротно међународном праву и мимо одобрења СБ УН, покрене агресију и бесомучно седамдесет осмодневно бомбардовање Србије и Црне Горе, са крајњим циљем да се војно инсталира на овом делу Балкана.

Пише: Василије Секулић
среда, 18 јун 2008 20:56

Предвођени САД, они ту идеју и реализују 1999. окупацијом и стављањем Космета под свој протекторат, као и изградњом највеће и г Нато полигона у овом делу Европе – војне базе Бондстил код Урошевца.

Ипак, и у таквим, веома неповољним међународним околностима 90-тих година, оставши практично без и једног савезника (изузев тада немоћне Русије која је и сама имала сличних проблема), Србија је успела да издејствује *Резолуцију 1244 СБ УН*, којом јој је гарантован територијални интегритет у међународно признатим границама.

Овде сам сублимирао генезу српско-албанских односа и сукоба кроз историју – барем токо последња два века – а са циљем да се боље сагледа и разуме актуелни Косметски тренутак. Из разумљивих разлога исти ћу анализирати у наредном тексту, који ће бити својеврстан наставак овог.

Пошто је моја ужа специјалност, међународни односи и геополитика, презентоваћу актуелну Косовску реалност у контексту новонасталих међународних односа. Ту превасходно мислим на поновно успостављање биполарне поделе моћи тј. повратак поново моћне Русије на међународну сцену. Неки савремени политиколози све више говоре и о мултиполаризму (чије мишљење дели и моја маленкост), а то је реалност да на светској позорници последњих година све значајнију ролу играју и неки нови „играчи“, пре свих Кина и Индија.

Ове чињенице јасно показују да су се међународни односи за последњу деценију знатно променили, али овог пута у корист Србије. У том контексту ћу и анализирати новонасталу Косметску реалност, свестан чињенице да је данас маневарски простор Србије у погледу очувања КиМ у свом саставу знатно већи него пре 10-так година. При томе ћу покушати и да антиципирам будуће потезе које би официјелна Србија тј. Влада Србије требало да повуче у будућности, а у сврху спречавања да косовско државотворно „мртворођенче“ заживи на тлу Србије.

У Новом Саду, 1. јуна 2008. године

Аутор је дипл. политиколог и политички аналитичар